

«Αθηνά»

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΠΛΩΝ

Δ/ση: Θ. Χατζίκου 11, Θεσσαλονίκη 56122, Τηλ/Fax: 2310-904794 / 6944165341, www.armscontrol.info

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ BUTLER (UNSCOM)

Θεόδωρος Ε. Λιόλιος^{1,2}

¹ Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, Τμήμα Στρατιωτικών Επιστημών
Τομέας Φυσικών Επιστημών & Εφαρμογών, Εργαστήριο Πυρηνικής-Ατομικής Φυσικής
Βάρη Αττικής, 16673

² Ελληνικό Κέντρο Ελέγχου Όπλων, Θ.Χατζίκου 11, Θεσσαλονίκη 56122

Δευτέρα, 4 Ιουνίου 2006

Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΗΠΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜΜΑΧΩΝ «ΑΛΕΠΟΥ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ» & «ΙΡΑΚΙΝΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΘΟΥΝ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΟΠΛΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΟ ΙΡΑΚ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 2003 οι ΗΠΑ σε συνεργασία με τους συμμάχους τους εξαπέλυσαν εναντίον του Ιράκ μια πολεμική επίθεση που ονομάστηκε «Ιρακινή Ελευθερία» προκειμένου, σύμφωνα πάντα με τις ΗΠΑ, να εντοπίσουν, να απομονώσουν και να εξουδετερώσουν τα όπλα μαζικής καταστροφής του Ιράκ ελευθερώνοντας παράλληλα το λαό του Ιράκ από την τυρρανία του Σαντάμ Χουσεΐν. Το Ιράκ είχε δεχθεί στο παρελθόν και άλλες επιθέσεις από τις ΗΠΑ και τους συμμάχους τους για διαφορετικούς λόγους όπως για παράδειγμα η απελευθέρωση του Κουβέιτ (i.e. Επιχείρηση Καταιγίδα της Ερήμου¹) και η επιβολή της συνεργασίας του Ιράκ με τους επιθεωρητές όπλων του ΟΗΕ (i.e. Επιχείρηση Αλεπού της Ερήμου²). Ένα από τα σημαντικότερα αποδεικτικά στοιχεία που προέβαλλαν οι ΗΠΑ για τις περί της ύπαρξης όπλων μαζικής καταστροφής στο Ιράκ ήταν οι αναφορές της ομάδας των επιθεωρητών όπλων του ΟΗΕ γνωστή και ως UNSCOM³ (United Nations Special Commission). Οι αναφορές αυτές αποτελούν ένα αρχείο

¹ Ξεκίνησε στις 7 Αυγούστου του 1990 και τυπικά τουλάχιστον έληξε στις 11 Απριλίου 1991 μετά την έκδοση της απόφασης #687 (3.4.1991) του ΟΗΕ.

² Ξεκίνησε στις 16 Δεκεμβρίου 1998 (αμέσως μετά την αποχώρηση της UNSCOM από το Ιράκ), διάρκεσε 4 ημέρες και αποτελούνταν κυρίως από αεροπορικές επιθέσεις και χτυπήματα με πυραύλους Cruise.

³ Μετά τη λήξη της «Καταιγίδας της Ερήμου» ο ΟΗΕ εξέδωσε την απόφαση #687 (3.4.1991) στην οποία καταγράφονταν οι όροι της επίσημης κατάπαυσης του πυρός μεταξύ του Ιράκ και των δυνάμεων της συμμαχίας που απελευθέρωσαν το Κουβέιτ. Ανάμεσα στους όρους αυτούς ήταν και η πλήρης καταστροφή των όπλων μαζικής καταστροφής του Ιράκ. Η UNSCOM συντάχθηκε με τις παραγράφους επτά και δεκατρία της απόφασης #687 προκειμένου να συνεργασθεί με την Διεθνή Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας (ΙΑΕΑ) στις επιθεωρήσεις όπλων στο Ιράκ. Η UNSCOM θα χειριζόνταν επιθεωρήσεις μη πυρηνικών

εκατοντάδων σελίδων και η μελέτη τους είναι χρονοβόρα και επίπονη. Η παρούσα σύντομη ανάλυση προσπαθεί να εστιάσει σε ορισμένα από τα συμπεράσματα των επιθεωρήσεων αυτών τα οποία αποδεικνύουν ότι τόσο η μεγάλη επίθεση «Αλεπού της Ερήμου» όσο και η τελική εξοντωτική επίθεση εναντίον του Ιράκ «Ιρακινή Ελευθερία» δεν μπορούν να δικαιολογηθούν με την ύπαρξη όπλων μαζικής καταστροφής στο Ιράκ.

Αρχικά αξίζει να τονίσουμε ότι η περιβόητη τελική έκθεση-επιστολή⁴ Richard Butler⁵ προς το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ που τελικά οδήγησε στην «Αλεπού της Ερήμου» είναι απλά η περίληψη δεκαέξι συνολικά εξαμηνιαίων εκθέσεων, εκατοντάδων σελίδων, των οποίων η μελέτη επιβάλλεται για τη διαμόρφωση πλήρους εικόνας. Επίσης για κάθε μια επιμέρους εξαμηνιαία έκθεση Butler υπάρχει και μια «αντίεκθεση» των στρατηγών και των άλλων αξιωματούχων του Ιράκ. Η άποψη της άλλης πλευράς πρέπει να εξετασθεί με προσοχή και να αντιπαραβληθεί με τις αντίστοιχες της επιτροπής επιθεωρητών του ΟΗΕ (UNSCOM).

Μια από τις πρώτες εκθέσεις της αντίστοιχης επιτροπής (UNSCOM) του 1992 σχετικά με τα πυρηνικά όπλα που υπογράφεται από τον επικεφαλής David Kay⁶ ξεκινούσε ως εξής:

«...Χρησιμοποιώντας πληροφορίες που συλλέχτηκαν με επιτόπιες και με δορυφορικές ανιχνεύσεις εντοπίστηκαν οι στόχοι της επιθεώρησης....»

Εντοπίστηκαν λοιπόν οι περιοχές και στη συνέχεια οι επιθεωρητές κατέθεσαν ότι εντόπισαν όλες τις συνιστώσες ενός πλήρους προγράμματος κατασκευής πυρηνικών όπλων το οποίο όμως καταστράφηκε σχεδόν ολοκληρωτικά:

«...Η επιτροπή προέβη σε ανατίναξη των εγκαταστάσεων ενώ οι θύλακες που προορίζονταν για υδροδυναμικές δοκιμές γεμίστηκαν με μπετόν. Τα βήματα αυτά κατέστρεψαν τις κύριες συνιστώσες του προγράμματος πυρηνικών όπλων...»

Η UNSCOM όμως τελειώνει την πρώτη της αυτή έκθεσή της αυτή με πολλές επιφυλάξεις σχετικά με το μέλλον των πυρηνικών όπλων στο Ιράκ:

«Είναι πιθανό ότι εάν αφεθούν μόνοι [οι Ιρακινοί] θα ξεκινήσουν και πάλι το πρόγραμμά τους...»

Με την φράση αυτή η επιτροπή UNSCOM εισηγήθηκε την επ' αόριστο παραμονή των επιθεωρητών στο Ιράκ καθεστώ που δεν δέχθηκαν ποτέ οι Ιρακινοί.

Σχετικά με τα πυρηνικά όπλα, εάν στηριχθούμε στον ογκώδη φάκελο των επιθεωρήσεων της UNSCOM και της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας (ΙΑΕΑ), το Ιράκ λίγο πριν την «Καταίγίδα της Ερήμου»

όπλων και σχετικών υποδομών ενώ η ΙΑΕΑ θα εστίαζε σε θέματα ελέγχου πυρηνικών όπλων. Η UNSCOM αντικαταστάθηκε από την UNMOVIC (United Nations Monitoring, Verification and Inspection Commission) με την απόφαση S/RES/1284 (17.12.1999) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

⁴ Letter dated 15 December 1998 from the Executive Chairman of the Special Commission established by the Secretary-General pursuant to paragraph 9 (b) (i) of Security Council resolution 687 (1991) addressed to the Secretary-General.

⁵ Αυστραλός διπλωμάτης, επικεφαλής της UNSCOM στο Ιράκ.

⁶ Ο πρώτος επικεφαλής των επιθεωρητών όπλων του ΟΗΕ στο Ιράκ στο διάστημα 1991-1992. Αντιπρόεδρος (1993-2002) της γνωστής εταιρίας κατασκευής αμυντικών συστημάτων SAIC.

είχε φτάσει στο στάδιο της «οπλοποίησης»⁷ και της «μινιατούροποίησης» μιας πυρηνικής εκρηκτικής «διάταξης είσρηξης»⁸. Αυτό στη διάλεκτο των πυρηνικών όπλων σημαίνει ότι το Ιράκ μπορούσε να ελαχιστοποιήσει τον όγκο της βόμβας η οποία ήταν τύπου Ναγκασάκι (σφαιρική διάταξη θύλακα Πλουτωνίου τυλιγμένη συμμετρικά με εκρηκτικά) και να την τοποθετήσει στον κώνο ενός πυραύλου. Ένα τέτοιο πρόγραμμα όμως απαιτεί εγκαταστάσεις και εξαρτήματα που είναι δύσκολο να κρυφτούν από επιτόπιες επιθεωρήσεις (ορύγματα εκρηκτικών δοκιμών, τεράστιοι φυγοκεντριστές και ηλεκτρομαγνητικοί ισοτοπικοί διαχωριστές κλπ) που δεν ξεφεύγουν από το έμπειρο μάτι ενός ειδικού. Συνεπώς μπορούμε να πούμε με ασφάλεια στηριζόμενοι στις εν λόγω εκθέσεις ότι οι Ιρακινοί πριν την επιχείρηση «Ιρακινή Ελευθερία» δεν μπορούν να κατασκευάσουν πυρηνικά όπλα χρησιμοποιώντας σχάσιμο υλικό εντόπια παραγωγής. Τουλάχιστον όχι ταχύτερα από κάθε άλλη χώρα που θα το αποφάσιζε σήμερα. Αυτό φαίνεται και από το σχόλιο των εκθέσεων που αναφέρει ότι:

«Κατά την έναρξη των επιθεωρήσεων [σ.σ. 1991] το Ιράκ βρισκόταν 18 μήνες μακριά από την απόκτηση του απαραίτητου υλικού για την κατασκευή πυρηνικής βόμβας...»

Άρα η καταστροφή της υποδομής και η μόνιμη επιτήρηση μηδενίζει τις πιθανότητες παραγωγής Πλουτωνίου οπλικής βαθμίδας. Συνεπώς το μόνο ενδεχόμενο που εξέταζαν πλέον οι επιθεωρητές μετά την καταστροφή της πυρηνικής υποδομής του Ιράκ είναι να έχει κρυφτεί κάπου μια πυρηνική κεφαλή η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τρομοκρατική επίθεση. Την ίδια πιθανότητα όμως έχουμε να βρούμε μια τέτοια κεφαλή σε οποιοδήποτε άλλο κράτος αφού το μέγεθός της είναι μερικές δεκάδες εκατοστά και μπορεί να κρυφτεί η να μεταφερθεί πολύ εύκολα.

Το συμπέρασμα των εκθέσεων όσον αφορά τα πυρηνικά όπλα του Ιράκ είναι ότι, αν και απρόθυμα (φυσικό ενδεχόμενο), το Ιράκ δέχτηκε⁹ την καταστροφή της υποδομής που υπήρχε και εξέφρασε την πρόθεσή του να συνεχίσει την συνεργασία με τους επιθεωρητές¹⁰ και άρα καμιά επιθετική ενέργεια εναντίον του δεν δικαιολογείται στο μέλλον για το θέμα αυτό (e.g. «Αλεπού της Ερήμου», «Ιρακινή Ελευθερία»).

⁷ Πρέπει να διαχωρίσουμε της έννοιες της πυρηνικής δοκιμής και του πυρηνικού όπλου. Μια πυρηνική δοκιμή μπορεί να γίνει σχετικά εύκολα με πλημμελείς κανόνες ασφαλείας και με την προϋπόθεση ότι ο μοναδικός σκοπός είναι να προκληθεί μια μορφής πυρηνική έκρηξη μικρής η μεγάλης ισχύος αδιαφορώντας για τις συνέπειες. Η οπλοποίηση όμως του πυρηνικού εκρηκτικού (weaponization) απαιτεί υψηλή τεχνολογία και είναι το τελευταίο στάδιο της κατασκευής πυρηνικών όπλων κατά το οποίο πρέπει η εκρηκτική συσκευή να συμκρυνθεί (miniaturization) και να τοποθετηθεί σε έναν φορέα (means of delivery) όπως πύραυλο, ρουκέτα κλπ.

⁸ Η διάταξη «είσρηξης» είναι μία επιτυχής εναλλακτική προσέγγιση της διάταξης θαλάμης σύμφωνα με την οποία δημιουργείται ένας σφαιρικός θύλακας Πλουτωνίου⁸, ο οποίος σε κανονική πυκνότητα δεν αποτελεί κρίσιμη μάζα και να περιβληθεί από ένα κέλυφος ενός ανθεκτικού μετάλλου (Βολφράμιο, Ουράνιο-238) το οποίο θα δράσει ως ανακλαστήρας. Στη συνέχεια με τη χρήση **χημικών εκρηκτικών (HE)**⁸ προκαλείται μια ταχύτατη συμπίεση του ανακλαστήρα ο οποίος με τη σειρά του θα προκαλέσει την κατάρρευση του θύλακα και την αύξηση της πυκνότητάς του σε τέτοιο βαθμό ώστε το υλικό να καταστεί υπερκρίσιμο. Την κατάλληλη χρονική στιγμή μια πηγή νετρονίων (**εναρκτήρας**)⁸ Πολωνίου-Βηρυλλίου⁸ θα δώσει μια ριπή νετρονίων η οποία θα αρχίσει την αλυσιδωτή αντίδραση της πυρηνικής έκρηξης

⁹ S/1998/1172 (15 December 1998) The report from IAEA states that Iraq "has provided the necessary level of cooperation to enable the above-enumerated activities to be completed efficiently and effectively.

¹⁰ S/1998/1172 (15 December 1998) The report from IAEA states that "...During the discussions the Iraqi counterpart expressed its intention to continue to cooperate with the IAEA in the resolution of those matters..."

Πολύ έξυπνα λοιπόν οι ηγέτες των χωρών που επιθυμούσαν την διεξαγωγή της «Ιρακινής Ελευθερίας» έκαναν συνεχείς αναφορές στα ΜΜΕ περί «Όπλων μαζικής καταστροφής» του Ιράκ επιτρέποντας να πλανάται η εντύπωση ότι τα πυρηνικά όπλα είναι ακόμη πηγή διαφωνίας.

Δύο βασικά επιχειρήματα προβάλλονται στις τελευταίες εκθέσεις του Richard Butler λίγο πριν την «Αλεπού της Ερήμου»:

A) Οι ισχυρισμοί του Ιράκ ότι έχει εκπληρώσει τις επιταγές της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας που επιβάλλει¹¹:

- ✓ Πλήρη αφοπλισμό
  - ✓ Τερματισμό της πολιτικής απόκρυψης στοιχείων
  - ✓ Απόλυτη πιστοποίηση της αδυναμίας του Ιράκ να κατασκευάσει όπλα μαζικής καταστροφής
- δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί χωρίς περαιτέρω συνέχιση των επιθεωρήσεων

B) Υπάρχουν έγγραφα στο Ιράκ τα οποία περιέχουν λεπτομέρειες για¹²:

- ✓ Τα απαγορευμένα προγράμματα όπλων μαζικής καταστροφής
- ✓ Την διαδικασία παραγωγής
- ✓ Τη διαδικασία της καταστροφής τους στην οποία το Ιράκ ισχυρίζεται ότι προέβη
- ✓ Της πολιτικής και των μεθόδων απόκρυψης στοιχείων

«...Τα έγγραφα αυτά είναι ανεκτίμητα στο κλείσιμο των κενών της διαδικασίας επιθεώρησης και στην επαλήθευση των ισχυρισμών του Ιράκ...»

Οι εκθέσεις καταγγέλλουν τους ισχυρισμούς του Ιράκ ότι τα έγγραφα αυτά δεν υπάρχουν διότι συχνά αποδεικνύεται το αντίθετο είτε με αιφνιδιαστικές επιθεωρήσεις είτε με υπαναχωρήσεις του ίδιου του Ιράκ που τελικά δίνει τα επίμαχα έγγραφα¹³:

«Σε κάθε περίπτωση όμως μόνο μια ασήμαντη κατηγορία εγγράφων παρέχεται και συνεπώς η UNSCOM πιστεύει ότι υπό τις παρούσες συνθήκες τα έγγραφα αυτά είναι η καλύτερη ελπίδα αποκάλυψης της πλήρους εικόνας...»

Αξίζει να σημειώσουμε ότι τα έγγραφα αυτά ήταν μια από τις κύριες αιτίες της «Αλεπούς της Ερήμου», σύμφωνα με την έκθεση, αφού εάν υπάρχουν θα αποτελέσουν την έγγραφη ομολογία του Ιράκ

¹¹ "...Iraq's current claims that it has fulfilled all of its disarmament obligations in each weapons area; ceased concealment policies and actions; and that it has neither proscribed weapons nor the ability to make them, cannot be accepted without further verification..."

¹² "...In response to the Commission's requests for relevant documents, Iraq has repeatedly claimed that they no longer exist or cannot be located, a claim which very often has been shown to be false, either because inspection activities have in fact located precisely such documents or because Iraq has reversed its stated position and then produced relevant documents. The Commission briefed the Council on its assessment of the existence and importance of documents in June 1998. The Commission has assessed since the -chicken farm" event of 1995 that only selected categories of documents were Provided and that other categories were retained by Iraq. It remains the Commission's strong view that, under the present circumstances, relevant documentation must exist in Iraq and that provision of such documentation is the best hope for revealing the full picture, as required by the relevant resolutions..." Richard Butler's Letter to the Secretary General (15 December 1998)

¹³ "...production records; records of disposition of weapons; and, records of claimed destruction, relevant policy decisions and decisions on termination of concealment, would be invaluable in helping to close remaining gaps and achieve acceptable confidence in Iraqi declarations..." Richard Butler's Letter to the Secretary General (15 December 1998)

ενώ παράλληλα θα αποκαλύψουν πιθανές αντινομίες μεταξύ των δεδηλωμένων ποσοτήτων όπλων μαζικής καταστροφής και των πραγματικών που θα αναφέρονται στα έγγραφα¹⁴.

Σύμφωνα με τις εκθέσεις η UNSCOM από τις 17 Νοεμβρίου 1998 εστίασε στα εξής βασικά σημεία:

- ✓ Συλλογή δεδομένων μέσω συνεντεύξεων και μελέτη σχετικών εγγράφων .
- ✓ Επιθεωρήσεις και έλεγχος εγκαταστάσεων
- ✓ Επιθεωρήσεις αφοπλισμού όπλων μαζικής καταστροφής

Η εμπειρία της επιτροπής στις κατηγορίες αυτές καταγράφεται στην έκθεση ως ακολούθως¹⁵:

«Στις 17 Νοεμβρίου 1998 η UNSCOM ζήτησε από το Ιράκ να παράσχει κάποια έγγραφα σχετικά με τα χημικά όπλα και τους πυραύλους. Τα έγγραφα αυτά ανήκαν σε δώδεκα κατηγορίες κάποιες από τις οποίες βρισκόταν στα αρχεία του υπουργείου άμυνας του Ιράκ καθώς και σε άλλα κυβερνητικά κτίρια. Από τα ζητούμενα έγγραφα το Ιράκ έδωσε 64 σελίδες σχετικές με τους πυραύλους οι οποίες προς το παρόν μεταφράζονται και εκ' πρώτης όψεως δεν περιέχουν τις ζητούμενες πληροφορίες

Η UNSCOM ζήτησε ένα φάκελο που είχε εντοπιστεί στο αρχηγείο της ιρακινής αεροπορίας ο οποίος περιείχε έγγραφα σχετικά με την κατανάλωση ειδικών πολεμοφοδίων τη δεκαετία του '80 . Τα έγγραφα αυτά θα έδιναν πληροφορίες για τα χημικά πολεμοφόδια και τη χρήση τους. Το Ιράκ αρνήθηκε να δώσει ολόκληρο το φάκελο και θα έδινε μόνο τα στοιχεία που αφορούσαν το επίμαχο πρόγραμμα και αυτά μόνο με την παρουσία του ειδικού αντιπροσώπου του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Όσον αφορά τα υπόλοιπα έγγραφα το Ιράκ ισχυρίστηκε ότι είτε δεν μπορούσε να τα βρει είτε ότι ήταν άσχετα με τη δουλειά των επιθεωρητών. Επίσης για τα ζητούμενα αρχεία του υπουργείου άμυνας δεν αρνήθηκε την ύπαρξή τους αλλά βεβαίωσε ότι είχαν ήδη ελεγχθεί. Οι έλεγχοι που έγιναν όμως δεν εντόπισαν τα εν λόγω αρχεία...»

Ασφαλώς θα έπρεπε να εξετασθεί το ενδεχόμενο τα έγγραφα αυτά να μην υπάρχουν πραγματικά η να αποτελούν στοιχεία που αφορούν την εθνική ασφάλεια του Ιράκ.

Μια άλλη καταγγελία αφορά τον έλεγχο των εγγράφων περί βιολογικών όπλων κατά τη διάρκεια του οποίου ποτέ δεν παραδόθηκαν τα ζητούμενα έγγραφα και διατυπώνεται στην έκθεση ως εξής¹⁶:

¹⁴ "...The Commission reiterated its request for the document found by an inspection team at the Headquarters of the Iraqi Air Force in July 1998. The Security Council has asked Iraq to return the document to the Commission. This document details Iraq's consumption of special munitions in the 1980s, and therefore, is directly related to verification of the material balance of Iraq's chemical munitions. Iraq refused to return the sealed envelope with the document to the Commission and stated that it is ready only to "consider" with the Commission's experts the relevant portions of this document in the presence of the Special Representative of the Secretary General..." Richard Butler's Letter to the Secretary General (15 December 1998)

¹⁵ "...The Commission reiterated its request for the document found by an inspection team at the Headquarters of the Iraqi Air Force in July 1998. The Security Council has asked Iraq to return the document to the Commission. This document details Iraq's consumption of special munitions in the 1980s, and therefore, is directly related to verification of the material balance of Iraq's chemical munitions. Iraq refused to return the sealed envelope with the document to the Commission and stated that it is ready only to "consider" with the Commission's experts the relevant portions of this document in the presence of the Special Representative of the Secretary General..." Richard Butler's Letter to the Secretary General (15 December 1998)

¹⁶ "...On 18 November 1998, the Commission requested Iraq to provide new substantial information on its biological weapons activities that would enable the Commission to achieve an enhanced level of verification and to rectify inconsistencies in Iraq's current declarations. No new information or documents have been presented by Iraq in response to this request..." Richard Butler's Letter to the Secretary General (15 December 1998)

«Στις 18 Νοεμβρίου ζητήθηκαν εξηγήσεις και στοιχεία στο τομέα των χημικών όπλων και των πυραυλικών συστημάτων. Επίσης ζητήθηκε η λήψη δειγμάτων για ανάλυση των εξαρτημάτων των πυραύλων.»

Πραγματικά επιτράπηκε η λήψη των εξαρτημάτων αυτών στα οποία ανακοινώθηκε ότι εντοπίστηκαν ίχνη τοξικού αερίου VX μέσα σε ειδικά τμήματα των κεφαλών των πυραύλων. Το Ιράκ κατήγγειλε ότι οι κεφαλές επιμολύνθηκαν επίτηδες¹⁷ από τις ΗΠΑ ενώ η επιτροπή αντιπαρατάσσει ως στοιχεία εγκυρότητας της ανάλυσης το γεγονός ότι διεξήχθη από τρεις διεθνείς ομάδες ειδικών. Η επιτροπή ζήτησε κι άλλα δείγματα και εξαρτήματα των πυραύλων αλλά συνάντησε την άρνηση του Ιράκ και τον ισχυρισμό ότι

«...δεν υπάρχει επιστημονικό η τεχνολογικό έρεισμα σε αυτή την απαίτηση...».

Στις 18 Νοεμβρίου 1998 η UNSCOM ζήτησε νέες ουσιαστικές πληροφορίες σχετικά με τα βιολογικά όπλα που θα επέτρεπαν την πιστοποίηση και τη διαλεύκανση των ισχυρισμών του Ιράκ. Σύμφωνα με τις εκθέσεις

«...Καμμία νέα πληροφορία δεν δόθηκε...»

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που προέκυψε αφορούσε την ανάκριση των μεταπτυχιακών φοιτητών και των υπονηφίων διδασκτόρων που ασχολήθηκαν στην πανεπιστημιακή έρευνα τους με τέτοια θέματα. Η UNSCOM κατήγγειλε¹⁸:

«...Οι ανακρίσεις αυτές διακόπτονταν συνεχώς από τους ιρακινούς και δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ...»

Προφανώς η επιτροπή προσπάθησε να διαπιστώσει σε ποιο επίπεδο είχε φτάσει η έρευνα στα όπλα μαζικής καταστροφής διότι ακόμη κι αν καταστραφεί πλήρως το οπλοστάσιο και οι έγγραφες σημειώσεις που τόσο επίμονα αναζητούνται οι επιστήμονες παραμένουν. Ακριβώς για το λόγο αυτό ήταν ουτοπία κάθε προσπάθεια εξάλειψης των οπλικών συστημάτων του Ιράκ. Θα πρέπει να εξαλείψει κανείς την ίδια την επιστήμη η οποία, δυστυχώς, έκανε τα μεγάλα της άλματα κυρίως για πολεμικούς σκοπούς.

Γενικά οι επιθεωρήσεις στις επίμαχες εγκαταστάσεις γίνονταν με τη συνεργασία του Ιράκ μέχρι να παρουσιαστούν τα παρακάτω προβλήματα¹⁹:

¹⁷ “...In the chemical weapons area, Iraq provided, as requested, a report on its analysis of the samples from the special missile warhead fragments. On the issue on VX, Iraq for the first time claimed that the contamination of the warhead fragments had been the result of a deliberate act of tampering with the samples taken to the United States. Iraq made this statement despite the conclusions drawn by three international expert teams, which confirmed that all analytical results were valid and conclusive...” Richard Butler’s Letter to the Secretary General (15 December 1998)

¹⁸ “...Inspection teams - resident and non-resident - encountered several problems with the questioning of personnel on site. The National Monitoring Directorate (NMD) representatives repeatedly intervened when a biological team attempted to question Ph.D. and M.Sc. students stating that UNSCOM was not allowed to interview students at university sites even though declarable research has taken place at such sites. NMD routinely interrupted and prompted site personnel when answering questions...” Richard Butler’s Letter to the Secretary General (15 December 1998)

«...ζήτηθηκαν δεδομένα που αφορούσαν την παραγωγή πυραύλων και προωθητικών κινητήρων. Δεν δόθηκαν ποτέ. Κατά τη διάρκεια μιας επιθεώρησης στις 5 Δεκεμβρίου 1998 το Ιράκ επέβαλε απαράδεκτες συνθήκες στη φωτογράφιση των βομβών για λόγους εθνικής ασφάλειας. Καμία φωτογραφία δεν ελήφθη...»

Παράλληλα στο ίδιο διάστημα η επιτροπή ανέφερε τον εντοπισμό αρκετών εξαρτημάτων δυαδικής χρήσης που δεν είχαν δηλωθεί στις χημικές επιθεωρήσεις. Το θέμα της δυαδικής χρήσης είναι εξαιρετικά ευαίσθητο αφού μπορεί να χαρακτηριστεί πειστήριο κατά βούληση. Δυαδικής χρήσης είναι τα υλικά που χρησιμοποιούνται τόσο για ειρηνικούς όσο και για οπλικούς σκοπούς. Για παράδειγμα τα ραδιοϊσότοπα που χρησιμοποιούνται σε ένα εργαστήριο πυρηνικής ιατρικής είναι παράλληλα και ραδιολογικά όπλα (όχι πυρηνικά) εάν χρησιμοποιηθούν σε κατάλληλες ποσότητες.

Στις 11 Δεκεμβρίου 1998 οι επιθεωρητές χημικών όπλων δεν μπόρεσαν να επιθεωρήσουν κάποιες εγκαταστάσεις διότι :

«...τις Παρασκευές το Ιράκ απαγόρευσε τις επιθεωρήσεις...»

Ασφαλώς αυτό θα έπρεπε να το σεβαστούν οι επιθεωρητές.

Ασαφής είναι ακόμη ο ρόλος των Μουζαχεντίν αφού σε μερικές περιπτώσεις η UNSCOM ανέφερε προβλήματα²⁰ :

«...Υπήρχαν δυσκολίες επιθεώρησης περιοχών που ανήκουν στον οργανισμό των Μουζαχεντίν οι οποίοι τελικά δέχτηκαν ότι και οι δικές τους ιδιοκτησίες είναι υποκείμενες στις επιθεωρήσεις...»

Το στρατηγείο του κόμματος Μπάαθ του Ιράκ ήταν μια περιοχή που έπρεπε απαραίτητα να επιθεωρηθεί σύμφωνα με την UNSCOM. Το Ιράκ δεν το επέτρεψε προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι²¹

«...είναι ευαίσθητη περιοχή και συνεπώς θα έπρεπε να υπάρχει ειδική εξουσιοδότηση από το Συμβούλιο Ασφαλείας...»

---

¹⁹ “...During a chemical monitoring inspection on 5 December, the National Monitoring Directorate (NMD) representatives placed unacceptable conditions on the photography of bombs, citing national security concerns. No photographs were taken...” Richard Butler’s Letter to the Secretary General (15 December 1998)

²⁰ “...Access to these sites was provided and inspections took place with one exception which was at a facility occupied by the People’s Mojahedin Organization of Iran (PMOI). The site of this facility was declared as being not under the authority of Iraq. Discussions over access were left to the Commission and that organization. A dialogue has begun on this matter and the PMOI has accepted, in principle, that its sites are subject to access by the Commission...” Richard Butler’s Letter to the Secretary General (15 December 1998)

²¹ “...The next site, designated for inspection on the basis of solid evidence presented to UNSCOM of the presence of proscribed materials, was declared by Iraq to be a Ba’ath Party Headquarters. Iraq initially declared it to be sensitive and therefore subject to special procedures issued by the former Executive Chairman, Ambassador Ekeus, to his inspectors in 1996...” Richard Butler’s Letter to the Secretary General (15 December 1998)

Συχνά στις εκθέσεις διατυπώνονται καταγγελίες για έγγραφα που δεν ανακαλύπτονται όπως αρχικά αναμενόταν²²:

«Σε μια άλλη επιθεώρηση στο πρώην αρχηγείο του Οργανισμού Ειδικής Ασφάλειας του Ιράκ δεν βρέθηκε τίποτα από τα υλικά που αναζητούνταν και δεν δόθηκε καμιά πληροφορία για τη νέα τους κρύπτη...»

«...στην έκτη περιοχή επιθεώρησης του κτιρίου της Στρατιωτικής Εταιρίας Βιομηχανοποίησης δεν βρέθηκαν τα στοιχεία που αναζητούνταν εξ' αιτίας των ενεργειών του Ιράκ...»

Το γεγονός αυτό των αποτυχημένων επιχειρήσεων εντοπισμού εγγράφων προκάλεσε έντονη δυσφορία στον Richard Butler²³:

«Υπό τις παρούσες ξεκάθαρες ενδείξεις ότι το Ιράκ παίρνει μέτρα για την καταστράτηγηση των επιθεωρήσεων ο πρόεδρος της UNSCOM αποφάσισε να μη συνεχίσει τις επιθεωρήσεις.

«..Το προεδρικό παλάτι συνεπώς δεν επιθεωρήθηκε...»

Τα σχέδια της UNSCOM και της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας για το συνέχιση των επιθεωρήσεων, όπως εγκρίθηκαν από την απόφαση 715 του Συμβουλίου Ασφαλείας προϋπέθεταν ότι το Ιράκ θα υιοθετήσει τα μέτρα που επιβλήθηκαν με την απόφαση του 687(1991) και την απόφαση 707 (1991). Σύμφωνα με τις αποφάσεις αυτές το Ιράκ υποχρεούται να θεσπίσει νόμους που θα απαγορεύουν σε κάθε φυσικό και νομικό πρόσωπο να εμπλακεί σε δραστηριότητες η να προβεί σε πράξεις που θα είναι αντίθετες με τις παραπάνω αποφάσεις περί επιθεωρήσεων και πιστοποίησης αφοπλισμού και οι οποίοι να επιβάλουν κυρώσεις σε κάθε παραβίαση των αποφάσεων αυτών. Σύμφωνα με την UNSCOM²⁴:

²² “...At a fourth site, while Iraq declared it to be sensitive, arrangements were ultimately agreed for the inspection. Iraq stated that this had been the former Headquarters of the Special Security Organization, claiming that it had now been moved to a new location. The building had been emptied of any relevant materials. Iraq would not disclose where those materials were now held. A fifth site appeared to be a private residence and, with the permission of the residents, two female Inspectors made a brief walk through to confirm the nature of the site. The final site, the management offices of the Military Industrialization Corporation (MIC), was also declared sensitive by Iraq. However, agreement on access by a small team was achieved. This site, too, had been prepared to avoid any disclosure of relevant materials and the team assessed Iraq had expected their arrival...” Richard Butler’s Letter to the Secretary General (15 December 1998)

²³ “...In light of the clear evidence that Iraq had taken advance actions at certain of the locations planned for inspection in order to defeat the purposes of inspection, the Executive Chairman decided not to conduct the full range of inspections the team had planned. No inspection of presidential sites took place...” , Richard Butler’s Letter to the Secretary General (15 December 1998)

²⁴ «...Both the Special Commission’s and the IAEA’s Plans for ongoing monitoring and verification, which were approved by Security Council resolution 715 1991), provide that Iraq shall adopt the measures necessary to implement its obligations under section C of resolution 687 (1991), resolution 707 (1991) and the Plans. In particular, Iraq is required to adopt legislation prohibiting all natural and legal persons under its jurisdiction from undertaking anywhere any activity prohibited by the relevant resolutions and the Plans, and to enact penal legislation to enforce the aforesaid prohibitions. Such legislation was required by the Plans to have been enacted within 30 days of their adoption by the Security Council on October 1991. To date, the legislation has not been enacted...» Richard Butler’s Letter to the Secretary General (15 December 1998)

«...αυτή η νομοθεσία θα έπρεπε να είχε τεθεί σε ισχύ μέσα σε 30 ημέρες από την υιοθέτησή του από το Συμβούλιο Ασφαλείας (11 Νοεμβρίου 1991). Έως σήμερα καμιά τέτοια νομοθεσία δεν έχει τεθεί σε ισχύ . Η συνεργασία του Ιράκ στο θέμα αυτό θα ήταν μια ένδειξη απόλυτης συνεργασίας...»

Ο τροποποιημένος πύραυλος Αλ Χουσεΐν των Ιρακινών ο οποίος προέκυψε από κανιβαλισμό των κοινών πυραύλων Σκάντ. Δηλαδή οι ιρακινοί οξυγονοκόλλησαν δύο δεξαμενές καυσίμων και διπλασίασαν έτσι το βεληνεκές των πυραύλων τους φτάνοντας στα 600 χιλιόμετρα. Με μία ακόμη οξυγονοκόλληση κατάφεραν να φτάσουν στα 900 χιλιόμετρα αλλά ακόμη δεν μπορούν να πλήξουν ευρωπαϊκές χώρες. Κατά συνέπεια η Ευρώπη σήμερα δεν απειλείται από τους βαλλιστικούς πυραύλους του Ιράκ. Αντιθέτως το Ισραήλ είναι άνετα μέσα στο βεληνεκές τους.

Τα παραπάνω στοιχεία οδήγησαν τον Μπάτλερ να καταγγείλει το Ιράκ και να εξαπολύσει την ετυμηγορία καταπέλτη²⁵:

²⁵ “...in spite of the years that have passed and the extensive work that has been undertaken, it has not been possible to verify Iraq's claims with respect to the nature and magnitude of its proscribed weapons programme and their current disposition...”,
“...As is evident from this report, Iraq did not provide the full cooperation it promised on 14 November 1998...”
“...In addition, during the period under review, Iraq initiated new forms of restrictions upon the Commission's work. Amongst the Commission's many concerns about this retrograde step is what such further restrictions might mean for the effectiveness of long-term monitoring activities...”
“...In spite of the opportunity presented by the circumstances of the last month, including the prospect of a comprehensive review, Iraq's conduct ensured that no progress was able to be made in either the fields of disarmament or accounting for its prohibited weapons programmes...”
“...Finally, in the light of this experience, that is, the absence of full cooperation by Iraq, it must regrettably be recorded against that the commission is not able to conduct the substantive disarmament work mandated to it by the Security Council and, thus, to give the Council the assurances it requires with respect to Iraq's prohibited weapons programmes...”. Richard Butler's Letter to the Secretary General (15 December 1998)

«Δια ταύτα,

Είναι φανερό από αυτή την αναφορά ότι το Ιράκ δεν παρείχε απόλυτη συνεργασία όπως υποσχέθηκε στις 14 Νοεμβρίου 1998.

Επίσης στο μεσοδιάστημα το Ιράκ εισήγαγε νέες μεθόδους περιορισμού του έργου της επιτροπής. Εν' όψει αυτών των οπισθοδρομήσεων η επιτροπή θα ήθελε να εκφράσει την ανησυχία της για το μέλλον και την αποτελεσματικότητα μιας μακροχρόνιας διαδικασίας επιθεώρησης.

Παρά την ευκαιρία που δόθηκε τον τελευταίο μήνα η συμπεριφορά του Ιράκ σιγούρεψε το γεγονός ότι καμιά πρόοδος δεν μπορούσε να γίνει είτε στο πεδίο του αφοπλισμού είτε στον απολογισμό των απαγορευμένων προγραμμάτων όπλων.

Τελικά , εν' όψει της έλλειψης πλήρους συνεργασίας από την πλευρά του Ιράκ πρέπει δυστυχώς να καταγραφεί ξανά ότι η επιτροπή δεν είναι σε θέση να διεξάγει το ουσιαστικό έργο αφοπλισμού που διατάχθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας και συνεπώς δεν μπορεί να δώσει τις απαραίτητες εγγυήσεις για τα απαγορευμένα οπλικά προγράμματα του Ιράκ. ...»

Ρουκέτες των 122 χιλιοστών που μπορούν να φέρουν κάθε είδους γόμωση. Οι ρουκέτες αυτές ενδεχομένως να είχαν χημικά και βιολογικά όπλα. Αξίζει να σημειώσουμε ότι οι επιθεωρητές της ομάδας Μπλίξ δεν έχουν εντοπίσει ακόμη καμία βιολογική ή χημική πολεμική ουσία παρά μόνο άδειους κάλυκες οι οποίοι δεν αποδεικνύουν τίποτα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η τεχνογνωσία του Ιράκ σχετικά με τα πυρηνικά όπλα λίγο πριν την «Αλεπού της Ερήμου» και την «Ιρακινή Ελευθερία» βρίσκονταν στο εξελικτικό στάδιο του Los Alamos το 1945. Η υποδομή του όμως δεν ήταν πιο επικίνδυνη από αυτή των άλλων μη πυρηνικών δυνάμεων που διαθέτουν αντιδραστήρα. Συνεπώς ο κίνδυνος των πυρηνικών όπλων δεν αποτελούσε δικαιολογία επίθεσης.

Σχετικά με την απόκρυψη στοιχείων περί βιολογικών και χημικών όπλων από την πλευρά του Ιράκ υπήρχαν μόνο αποχρώσεις ενδείξεις και όχι αποδείξεις που να δικαιολογούν επίθεση μεγάλης κλίμακας. Ενδεχομένως άλλα μέσα πολιτικής πίεσης να ήταν ενδεδειγμένα τα οποία όμως να μην εκδικούνται το λαό του Ιράκ.

Τα έγγραφα που απαιτούσαν οι επιθεωρητές στις εκθέσεις τους ενδεχομένως αφορούσαν και «άλλες πληροφορίες» άσχετες με τα όπλα μαζικής καταστροφής.

Η σκύλευση του εξαντλημένου Ιράκ ήταν άσοφη και απλώς δημιούργησε ήρωες και άσβεστα μίση στον αραβικό λαό κατά των δυτικών σταυροφόρων.

Μόνο με πολιτικά μέσα μπορούσε να βρεθεί λύση στην οποία έπρεπε να συμβάλει ενεργά και η Ελλάδα κερδίζοντας τη φιλία των αραβικών λαών ως αντιστάθμισμα της φιλίας Τουρκίας-Ισραήλ ενισχύοντας παράλληλα τις αποφάσεις του ΟΗΕ. Αυτό μπορούσε να επιτευχθεί με την αποστολή αμερόληπτων Ελλήνων επιθεωρητών όπλων στο Ιράκ οι οποίοι θα έδιναν την ευκαιρία στην Ελλάδα να είχε ένα κρισιμότερο ρόλο σε διπλωματικό επίπεδο. Το Ιράκ δεν θα αντιδρούσε στην παρουσία ουδέτερων παρατηρητών και οποιαδήποτε άρνηση του ΟΗΕ στη συμμετοχή της Ελλάδος θα ήταν ύποπτη.

Στην παρούσα σύντομη ανάλυση, που αποτελεί τμήμα μιας ολοκληρωμένης μελέτης της κρίσης στο Ιράκ, έγινε προσπάθεια να καταγραφούν τα επίμαχα στοιχεία των εκθέσεων των επιθεωρητών όπλων του ΟΗΕ στο Ιράκ και να αξιολογηθούν. Μέσα στις εκατοντάδες σελίδες των εκθέσεων της UNSCOM που κατατέθηκαν από το 1991 μέχρι το 1998 μπορεί άνετα κανείς να αντλήσει ένα δίδαγμα για την πατρίδα μας: Καμία συνθήκη και κανένας περιορισμός δεν μπορεί να σταματήσει την προαιώνια δίψα κάθε χώρας για πανίσχυρα όπλα η οποία αποτελεί ένα ένστικτο τόσο πρωτόγονο και θεμελιώδες όσο αυτό της επιβίωσης, εκτός από το αντίπαλο δέος!